

механізми задоволення природного попиту на знання поступово зникають завдяки монополюбно-бюрократичній системі управління. Держава краде у громадян право на освіту, підмінюючи його правом на здобуття документа про освіту «державного зразка». В таких умовах подолання корупції вимагає комплексної, складної програми дій. Зусилля слід спрямовувати на інституційні зміни у сфері освіти і особливо управління освітою, які мають відбуватися у напрямку посилення академічної і фінансової автономії навчальних закладів, що посилить також і їхню відповідальність. Академічній спільноті варто чіткіше розмежовувати два процеси: виробництва знань та освітніх послуг і обслуговування державно-бюрократичної системи управління з її відірваними від життя приписами і вимогами. Першому слід приділити особливу увагу, одночасно добиваючись мінімізації або навіть ліквідації другого. Необхідне напрацювання механізмів більш чесного і справедливого обміну між споживачами і провайдерами освіти, в результаті якого не формальні документи, а реальні знання та освітні послуги зможуть отримати свою справжню вартість» [122].

Для подолання корупційних проявів у системі освіти необхідні об'єднання зусилля, законодавчої, виконавчої та судової влади, інститутів громадянського суспільства, кожного правосвідомого учасника виховного процесу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Прохоренко О. Я. Корупція по-українськи: монографія / О.Я. Прохоренко. – К. : НАДУ, 2005. – 166 с
2. Прояви корупції в системі освіти: запобігання та протидія: навч.-мет. посіб. / К. А. Бабенко, Н. Г. Діденко, М.В. Кондрашова та ін. — К. : Грамота, 2015. — 184 с.
3. Звіт про здійснення заходів щодо запобігання корупції в Міністерстві освіти і науки України, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2016 р. № 803-р «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади», станом на 01.12.2017: [електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Borotba-z-koruptsiyeyu/2018/01/24/stanom-na-01122017.pdf>- (Дата доступу – 28.06.2018)..
4. Панич О. Корупція у вищій освіті: вийти з зачарованого кола / Олена Панич // Газета «День» 27 квітня, 2016.

УДК 347.7

КОВАЛЬЧУК І.В., канд. юрид. наук, доцент
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

У сучасних українських економічних реаліях не викликає сумнівів актуальність проблем спричинених недостатнім рівнем дієвості та ефективності створеної системи фінансового контролю, її відповідності викликам сьогодення, фіксації та усунення порушень існуючого бюджетного, податкового та банківського законодавства, раціональності управління та

використання державних фінансових ресурсів, тому вся система загалом та її окремі елементи потребують поглибленого вивчення, аналізу та подальшого удосконалення.

Фінансовий контроль має довгу історію становлення та розвитку, який пов'язано із виникненням фінансового та аудиторського обліку у державах, розташованих у долинах річок Ніл, Тигр та Євфрат, де торговці для отримання максимального прибутку спеціально наймали контролерів, які заслуховували звіти управляючих.

У сучасному світі дослідження становлення та розвитку системи державного фінансового контролю є спеціальним аспектом більш широкого напрямку реалізації державної політики – адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Основоположні норми, що регулюють здійснення фінансового контролю в рамках ЄС, містяться в Розділі 4 Договору «Про утворення Європейського Союзу». Так, ст. 171 визначено, що кошториси доходів і витрат, а також бухгалтерська звітність і баланси спільних підприємств за кожний фінансовий рік направляються Комісії, Раді та Європейському Парламенту відповідно до статутів цих підприємств[1].

У процесі формування фінансового контролю Євросоюзу були сформовані основні типології інституційного механізму його реалізації, а саме:

1. Аудиторський суд (із судовими функціями). ВОФК семи країн – Франції, Бельгії, Люксембургу, Португалії, Іспанії, Італії та Греції можна віднести до категорії «судів». ВОФК таких країн як Греція і Португалія, є складовими судової і конституційної системи, існують на паритетних засадах з іншими судами.

2. Колегіальний орган, що не має судових функцій. Тут прикладом є Нідерланди та Німеччина.

3. Незалежне контрольне управління, очолюване Генеральним контролером. У Великобританії, Ірландії та Данії діє модель контролюючого управління, що не виконує судових функцій. У цих країнах ВОФК очолює Генеральний контролер.

4. Контрольне управління у складі структури уряду, очолюване Генеральним контролером. Четверта модель є системою, що склалася у Швеції та Фінляндії, де ВОФК належать до структури владних органів. При цьому і Швеція, і Фінляндія мають по дві контролюючі організації: орган, підзвітний урядові, та ще один контролюючий орган, очолюваний членами Парламенту[2].

У бюджетному процесі Європейського Союзу беруть участь Комісія ЄС, Рада міністрів і Парламент ЄС, утворюючи в сукупності так званий бюджетний орган, а також Рахункова палата, яка здійснює бюджетний контроль.

Як слушно відмічає Мягкий М.Г., за місцем у системі суб'єктів державного управління верховні інститути фінансового контролю країн ЄС поділяються на: 1) рахункові трибунали (суди) – нейтральні авторитетні колегіальні органи з експертизи фінансових операцій та адміністративних рішень (Німеччина, Португалія, Італія, Нідерланди, Франція, Бельгія, Іспанія,

Румунія); 2) рахункові (контрольні) палати – органи, що здійснюють контроль за виконанням бюджету і дотриманням фінансово-бюджетної дисципліни від імені парламенту (Австрія, Угорщина, Польща, Болгарія); 3) національні управління аудиту (управління Генерального аудитора) – незалежні колегіальні (Чехія) та монократичні (Данія, Великобританія,) державні органи, уповноважені проводити фінансовий та адміністративний аудит державного сектору, проте також під протегуванням верховного виборного органу [3].

Основними нормативно-правовими актами, що регламентують побудову системи державного фінансового контролю Європейського Союзу у сфері державних закупівель, є: 1. Римський Договір (англ. Treaties of Rome, нім. Römische Verträge) від 25 березня 1957 року про заснування ЄС. 2. Директива Ради 92/50/ЄЕС від 18 червня 1992 року стосовно координації процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель послуг. 3. Директива Ради 93/36/ЄЕС від 14 червня 1993 р. стосовно координації процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель товарів. 4. Директива Ради 93/37/ЄЕС від 14 червня 1993 р. стосовно координації процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель робіт. 5. Директива Ради 93/38/ЄЕС від 14 червня 1993 р. стосовно координації процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель із постачальниками води, енергії, транспортними та телекомунікаційними фірмами. 6. Директива Ради 89/665/ЄЕС від 21 грудня 1989 року щодо процедури перегляду контрактів на державні закупівлі товарів, робіт та послуг. 7. Директива Ради 92/13/ЄЕС від 25 лютого 1992 року про процедури перегляду контрактів у сферах водо- та енергопостачання, транспорту та телекомунікацій. 8. Директива 2004/18/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 р. про координацію процедур щодо укладення контрактів у сфері державних закупівель робіт, товарів та послуг. 9. Директива 2004/17/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 31 березня 2004 р. щодо координації закупівельних процедур відносно операторів у сферах водо- та енергопостачання, транспорту та поштових послуг. 10. Директива Ради 2007/66/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11 грудня 2007 року, що доповнює Директиви Ради 89/665/ЄЕС та 92/13/ЄЕС стосовно підвищення ефективності процедур перегляду щодо укладення контрактів про державні закупівлі.

Отже, суттєвий та успішний досвід держав, які є членами Євросоюзу, заслуговує на значну наукову увагу, вивчення та адаптацію з точки зору ефективності системи фінансового контролю. Існування насправді економічно незалежної держави обумовлюється не лише об'єктивними політичними та соціально-економічними, але і державно-управлінськими умовами, а отже, є неможливим та недосяжним у разі неефективного та безвідповідального правового регулювання фінансового контролю за використанням коштів публічних фондів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Договір про заснування Європейської Спільноти: Міжнародний документ від 25.03.1957 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_017/
2. Мельничук В. Парламентський контроль за використанням бюджетних коштів: європейський досвід. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/36297;jsessionid=D8D40AE19ED1CCC59BB336B3882FD875>
3. Мягкий М.Г. Міжнародний досвід функціонування системи державного фінансового контролю [Електронний ресурс]. – режим доступу: epository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3079/

УДК 340.12

МАКАРЧУК В.В., канд. юрид. наук, асистент
Білоцерківський національний аграрний університет

ГАРАНТІЇ ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ

Особа, яка надає допомогу в запобіганні і протидії корупції, має законодавче визначення – викривач. Викривач – не «стукач» і не «донощик», а вартовий суспільних інтересів, свідомий громадянин, фундамент системи раннього попередження. Слід зазначити, що англomовний варіант терміна «викривач» – «whistle blower», що перекладається дослівно як «той, що свистить у свисток» [1, с 14]. Викривачі – сміливці, які з ризиком для власної кар'єри, репутації, іноді навіть для життя, викривають сьогодні зловживання і корупційні діяння. Саме в контексті викриття випадків корупції зараз надзвичайно важливо захистити таких інформаторів в Україні, щоб люди не боялися [2, с. 5-6].

В Україні інститут захисту осіб, які повідомляють про вчинення правопорушень, бере свій початок з моменту набуття чинності Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» 1994 р. [3] Ст. 11 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [4], прийнятого у 2011 р., передбачається захист особи, що оприлюднює інформацію.

На даний час важливим кроком стало прийняття 14.10.2014 р. нового Закону України «Про запобігання корупції»[5], в якому захисту викривачів присвячено розділ VIII «Захист викривачів». Він визначає викривача як особу, яка надає допомогу в запобіганні та протидії корупції (викривачем), визнається «особа, яка за наявності обґрунтованого переконання, що інформація є достовірною, повідомляє про порушення вимог цього Закону іншою особою». В новому законі вилучено вимогу щодо відсутності у викривача корисливих мотивів, неприязних стосунків, помсти, особистих мотивів.

Особи, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції (викривачі), перебувають під захистом держави, право на захист у особи виникає у зв'язку з повідомленням нею про порушення вимог Закону України «Про запобігання корупції» іншою особою. Передбачена можливість